

มองย้อนทวนกระแสน้ำขึ้นเหนือไป
ขุนเขาสูงตระหง่าน อาณาจักรแห่งพญานาค
ตั้งตระหง่านเป็นกำแพงปริศนา ซ่อนตัวอยู่ใน
ม่านหมอกจากเช้าจนเย็น

เล่ากันว่า หนาน้ำหลาก เมืองพญา-
นาคแห่งภูคา จะเรไรระบำขับเพลง กัน
สนุกสนาน ยิ่งยามดึกสงัดจะแว่วยินมาถึง
ชาวบ้านในเวียงแถบริมแม่น้ำนาน อาณา-
จักรพญานาค ผู้เป็นเจ้าของน้ำและขุนเขา
จะอยู่ที่ใดแน่ชัดนั้น ไม่มีผู้ใคร่รู้ได้

บางครั้งก็ได้ยินเขาเล่ากันว่า...มีถ้ำ
ใหญ่แห่งหนึ่ง บนยอดสูง เป็นประตูเข้าสู่
อาณาจักรอันเร้นลับของพญานาค เคย
มีคนค้นค้นไปเสาะหา แต่ก็ยังไม่พบว่ามี
ใครสักคนกลับออกมาเล่าเรื่องราวได้แม้คน
เดียว แต่ครั้งจะสืบเสาะสอบถามหาผู้ที่พอ
จะรู้จักผู้กล่าวหาญเหล่านั้นก็ไม่มี...แต่เรื่อง
ราวก็ยังดำเนินต่อไปไม่รู้จักสิ้น..หากเป็น
คืนเดือนเพ็ญ ยามที่น้ำหลาก และเหล่า
พญานาคเริงระบำทำเพลง จะมีแสงระยิบ
พวยพุ่งออกมาจากปากถ้ำยอดภู เดากัน
ว่าคงจะเป็นแสงจันทร์ที่สะท้อนประกาย
เพชรนิลจินดา แก้วอัญมณี ความมั่งคั่งอัน
หาที่เปรียบมิได้ของพญานาค ยามนั้นฟ้า
เหนือภูคา จะเป็นประกายเลื่อมวาวดัง
โปรยเอาไว้ด้วยดวงดาวใหญ่น้อย...ได้ยิน
เขาเล่ากันมาเพียงนี้

ฤดูหนาวมาถึงอีกแล้ว วันคืนแห่ง
ตำนานชาวบ้านป่า ผู้เดินทางในหมอก
ขาวยามเช้าตรู่ พร้อมด้วยสินค้าป่า หยุก
ยาสมุนไพร รากไม้ และมะตาว...เสียงกระ-
ดิ่งคว่ำต่าง ดังสูงต่ำ เป็นกังวานเสียง
ดนตรีแห่งหมอกขาวยามเช้าตรู่ ปลูกขาว
บ้านแกมริมน้ำ ให้ตื่นขึ้นมารับฟังข่าวสาร
จากเบื้องหลังทิวเขาอันยาวเหยียดค้ำฟ้า
กันแผ่นดิน

...นาคาหนุ่ม ผู้มีร่างกายกำยำ ไหล่
กว้าง ผมหักศกปรกป่า ยืนต้อนรับเหล่า
เด็ก ๆ แถบริมแม่น้ำในม่านหมอกอันหนาที่บ
ขนาดเหยียดมือออกไปแล้วไม่เห็นปลายนิ้ว

ร่างกำยำนั้นยืนตระหง่านเป็นเงาตะคุ่มอยู่ที่
ริมน้ำ นำพาเราเดินลงสู่สายน้ำอันอบอุ่น

เสียงเด็ก ๆ โดดเล่นอยู่ในน้ำ หัวเราะ
รื่นเริง หมอกขาว...น้ำอุ่น...อากาศเหนือน้ำ
ไม่หนาวเย็นอย่างที่บนตลิ่ง ได้ผิวน้ำหลาก
หลายด้วยอัญมณีต่างสี...เท้าเหยียบย้ำ
ความหาหินเม็ดน้อยที่กลมมน มีอคว
ความเก็บใส่กระเป๋ากางเกง บ้างก็ใส่ที่
หัวขมวดผ้าขาวม้า ผูกเก็บแน่นหนา บางที่
เราก็กระโจนเข้าแย่งชิง ตีนน้ำใส่หน้า
กัน...หลบ จดจ้อง...ทำความหา เมื่อพบก็
ตะโกนโหวกเหวก ทีเหลือก็กรูเข้ามาแย่ง
ชิงกันเป็นพัลวัน บางทีหัวชนกัน ที่ทนไม่
ได้ก็ร้องไห้มีอควล้าหัวปูดไป ที่ทนได้ก็ค้นหา
อัญมณีแห่งพญานาคากันต่อไป เมื่อที่
ร้องไห้หายชยาด ก็จะมาวมกลุ่ม กระ-
โจนเข้าใส่กันต่อไป ไม่มีใครชิง ไม่มีการ
ทะเลาะเบาะแว้ง ใครร้องไห้ก็ได้อัญมณีไว้
สะสมครอบครอง ไม่เคยแข่งขันว่าใครได้
มากได้น้อย เพราะจะรู้ได้ก็เมื่อหมอกจาง
ฟ้าสว่าง ก็ต้องเอามาคิด มาขัดทำสะอาด
โยนทิ้งกลับคืนให้แม่น้ำเสียก็เยอะ ที่สวย
สดงดงามก็เก็บเอาไปของใครของมัน ปอย
ครั้งทีคนตัวโตมากประสบการณ์จะแบ่งให้
เจ้าตัวเล็ก ที่ถูกแย่งถูกชนจนหัวปูดไป เป็น
รางวัลแห่งความกล้าหาญ...ผู้ติดตามพญา-
นาคย่อมไม่ทำร้ายกันเอง และไม่ทะเลาะ-
ทะเลาะกัน เพราะพญานาคไม่ทะเลาะกัน

...แสงไฟจากกองไฟ หลายๆ น้ำโน้น
เห็นแคล้วๆ เป็นของชาวบ้านที่มาอาศัย
ชายตลิ่งฤดูหนาว ปลูกผักกาดผักหอม...
ทางชายตลิ่งฝั่งเราก็มีบ้าง...ลุงคำที่เรารู้จัก
จะนั่งผิงกองไฟ ห่มผ้าขาวม้าสูบยาใบตอง
เด็ก ๆ บางคนก็เหนียวอ่อน หรือรู้สึกหนาว
จะมานั่งร่วมวงกับลุงคำ จนหมอกซึกจะ
เริ่มจาง จนพอเห็นสีท้องฟ้าลุงคำก็จะเดิน
เข้าแปลงผักไปรดน้ำให้ใบชุ่มพอฟ้าเปิด
มากขึ้น ก็จะมีป้าตีเมียลุงคำ เดินลงมา
จากบนตลิ่งสูง หาบกระบุงผักลงมาช่วย
ลุงคำเก็บผักต้นที่โตอวบงาม

ป้าตี หาบผักเดินออกไปแล้ว ฟ้าเปิด
มากขึ้นจนเห็นทรายขาวชัดเจน แต่บน
ยอดไม้บนตลิ่ง ม่านหมอกยังเกาะตัวกันแน่น
หนาอยู่...แมื่อกคงจะเตรียมตัวไปตลาดแล้ว..
ลุงคำเดินกลับลงไปที่กองไฟริมน้ำดับไฟ
ห่างออกไปเล็กน้อย หัวของแก คู่หนึ่ง
ผูกตอไว้ที่ริมน้ำ ลุงคำจึงคว้าเทียนเกวียน
ขับขีมันลงไปสู่สันดอนกลางแม่น้ำเด็ก
สองสามคน กระโดดหยองเหยงๆตามแกไป
ที่สันดอนกลางแม่น้ำ เม็ดทรายเม็ดกรวด
ละเอียดกว่าที่ริมตลิ่ง ลุงคำจะตักทราย
ใส่เกวียน ให้หัวคูของแกลากทรายไปขาย
ให้เจ้าแกในตลาด

สำหรับเรา รู้ว่าเวลากลับบ้าน ก็เมื่อ
ป้าตีหอบผักขึ้นตลิ่งไปนั่นเอง แมื่อกำลังจะ
ไปตลาด พี่เอ้อย่างคงชุกกับคอกหมูคอกไก่
หลังบ้าน เราต้องรีบไปเข้าเวร ดูเตาไฟ
ที่นึ่งข้าวอยู่ มีบ้างบางวันที่หลังลิ้ม แมื่
ต้องให้พี่เอ้อยามาตาม และอะไรจะตามมา
หลังจากนั้น ก็คงพอจะคิดจะเดากันได้เอง

ม่านหมอกกลางลำน้ำ วันชบวน
แถวขึ้นเหนือไปแล้ว นาคาหนุ่มเคลื่อนไหว
เชื่องช้าเป็นเงาตะคุ่มอยู่ที่ชายหมอกไกล ๆ
รู้สึกหนาวเย็นขึ้นอย่างประหลาด เมื่อสอด
มือลงไปใ้ในกระเป๋ากางเกง สัมผัสอัญมณี
พญานาค ที่นำมาโปรยไว้ให้ได้ท้องน้ำ
รีบวิ่งอย่างรวดเร็ว ทั้งที่มีมือยังล้วงกระเป๋
ประคองไม่ให้แก้วหินในกระเป๋ากว้างโยน
กระทบกัน

ที่หน้าเตาไฟ เราจะเอาก่อนหิน
สีสวยงามเหล่านั้นออกมาฟ่งพินิจ แยก
แยะออกไปตามแต่จินตนาการจะกำหนด
บนสามเส้า ไหว่ขำหนึ่ง ยังนิ่งเฉย ข้าวยังไม่ระดู

“...เออ มาแล้วก็ตีละ เผ้าข้าวหนึ่ง ใส่
ไฟเตา ถ้าแมื่อก มาจากกาด จะซื้อ
ขนมมาฝาก” เสียงแม่เอ้อยมาจากห้อง แล้ว
ก็จะตามมาด้วยเสียงเท้าแม่ย่าออกมาตึง ๆ
ลงคักที่นอกชาน “ตีบเหนย ข้าจะไปกาด
หมั้นมาใจน้องจิมเนื้อ” มันนั่งเผ้าเตาไฟ